

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Per Belgium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

alius contractus à mutuo distinctus, ibidem celebretur. Hæc de Montibus per Italiam propagatis dicta sint.

§. 354.

II. Transimus jam ex Italia ad Montes in Belgio erectos. Vestigia Montis Pietatis apud Belgas reperiuntur Sæculo XVI. (a) dum Sasboldus Episcopus inter quæstiones anno 1588. Apostolico Nuntio & Jansonio Theologo Lovaniensi propositas, quinto loco quærit de pupillorum pecuniis ad Senatum delatis, atque depositis cum annuo moderato lucro. *Rem hanc initium habuisse censet Sasboldus ex intuitu pietatis, qua & pupillis, & egestatem patientibus occurritur, dum hi à damno majori, hoc modo liberantur, & illorum bona, dum pietati serviunt, & interesse verum patiuntur, spontanea insuper lucri oblatione fructificant.* Ferebatur etiam in favorem hujus negotii adesse Indultum Apostolicum & Episcopi Ultrajectini. Hujus Indulti tenorem nemo, ut mihi persuadeo, hucusque in lucem protulit.

II. Montium Pietatis in Belgio prima vestigia:

(a) Ex NICOLAO BROEDERSEN refert BALLARINUS *de Usur.* tom. 2. *Append. Opusc. 1. Cap. 3. n. 29.*

§. 355.

Accuratiore forma ordinati fuerunt Montes Pietatis in Belgio ad initium Sæculi XVII. (a) Cùm enim Albertus Austriacus Belgii Princeps, populum usuris gravatum videret, ut illum, quantum pro ratione temporis poterat, sublevaret, primùm constituit, ut publici usurarii, (b) qui 33. in centum exegerant, deinceps tantùm 22. acciperent. (c) In quem finem remisit eis pensionem aliquot millium aureorum, quam quot annis Principibus Belgii, nomine mæltæ aut vectigalis cujusdam solvere consueverunt. Desideranti deinde adhuc magis subditos sublevare, suggestum est consilium de Monte Pietatis instituendo: & cùm eam ad rem

Propagatio:

rem parum gratuiti subsidii ad manum esset, neque spes affulgeret aliquid consequendi, quod tanto operi etiam inchoando sufficeret, proposita fuit ea ratio, ut magna quidem pecuniæ Summa ad Censum acciperetur, cujus Canonem Mons ex ea conflatus penderet ad rationem nummi decimisexti, quo pretio Census emi in Belgio tunc solebant, mox vigesimi, & à mutuatariis recuperaret. Post serium examen, licitam hanc rationem censuerunt aliquot Belgii Prælati, duo nempe Archi-Episcopi, & sex Episcopi, qui Mechliniæ anno 1617. convenerant. Cùmque vir industrius, Wenceslaus Coberger Architectus Serenissimi Principis, formulam minutatim concepisset, qua domus idonea emi, instrui, & pecunia comparari atque administrari posset, ea à quibusdam Prælatibus & Theologis examinata, in præcipuis articulis (minutoribus quibusdam peritorum mercatorum judicio relictis) tanquam Reipublicæ utilis, pauperibus ac egentibus opportuna, & à pietate commendabilis probata est 16. Novembris 1619. nec non à Principe, habito Conciliorum & aliorum doctorum Virorum judicio, tanquam talis admittenda. Quare etiam quibusdam in locis, non sine multorum gratulatione, in usum est deducta, primum quidem Bruxellis anno 1619. dein Antverpiæ anno 1620. tractante argumentum istud pro Concione Laurentio Beyerlinck, (d) mox Gandavi anno 1622.

(a) Hæc narratio desumpta est ex LEONARDO LESSIO tunc præsentate, & de Justitiâ horum Montium consulto, qui proin Appendicem quintæ Editioni Operis sui *de Jure & Just.* annexam scripsit biennio post approbatos Montes, scilicet Anno 1621.

(b) Jam ante plura Sæcula in Belgio fuerunt, qui ex Indulto Principis Mensas scænebres exercerent. Has Edictum 10. April. An. 1510. sustulerat, sed publica necessitas rursus iavexerat, ut loquitur ZYPÆUS in *notit. Jur. Belg. lib. 4. tit. de Usur. n. 3.* Tum hos usurarios, tum ipsa scænerandi commercia, ac ædes ad id destinatas, vocabant *Lombardos*, nomine deducto à
Lom-

Lombardia, seu *Longobardia*, unde istud exercitium in Belgium fuit allatum. Arcebantur ejusmodi Fœneratores, ac eorum Socii ab Officio Divino sub pœna perdendi privilegii fœnerandi & pœnis in usurarios manifestos à Jure constitutis, ut refert FLORENTIUS de COCQ. de *Jure & Jusfit. tr. 2. c. 5. Sect. 15.* addens, quantus eorum numerus Antverpiæ quondam fuerit, colligi posse ex duabus plateis, ex iisdem vocatis, de *Lombaert-Stract*, ubi dicuntur habitasse.

(c) Ut appareat, ob quas expensas tanta fuerit exacta quantitas, ZYPÆUS *Jur. Pontif. nov. lib. 5. tit. de Usur. n. 11.* refert computationem ab aliquo propositam, ubi determinatur, quantum exigere talis Mensarius possit I. ob Lucrum cessans, cum sit mercator, & eam pecuniam in publicum omnium mutuum vertat. II. Pro victu famulorum mensæ servientium. III. Pro Salariis 12. famulorum, & 2. famularum. IV. Pro mercede domus conductæ, ad tale exercitium congruæ. V. Pro lintheaminibus & hujusmodi supellectile. VI. Pro Pergameno ad Billera mutuataris danda, & pro aromaribus, quibus bis de die pignora inficiuntur. VII. Pro damno in venditione pignorum minoris, quàm obligata sunt, distractorum, & quòd fallum aurum, uniones, lapides, ut probi oppignorentur, quæ peritissimos pene fallant. VIII. Pro interesse pecuniæ, quæ relinquitur mortua in cassa, ut semper præsto possit esse notabilem summam petentibus, quæ ordinariè ad bis vel ter mille libras ascendit. IX. Pro assecuratione Capitalis pecuniæ, quam tenens mensam levat in bursa ab aliis mercatoribus suo nomine se obligando ad 2. in 100. ut factoribus solvitur. Insuper satisfaciendum proxenetis pro pecuniis, quas Mensarius levat, quando sua non sufficit, cum omnibus petentibus det mutuo, tanquam ad id obligatus. Accedit æstimabile periculum infectionis pestis per illationem pignorum. Denique extra ordinem emergunt sæpe damna per infidelitatem famulorum, quorum Mensarius optatam delectum non habet.

(d) Sic ipse narrat in *Theatro vita lum. tom. 5. v. Mons Pietatis.*

§. 356.

Hi Montes Belgici à primæva forma Montium Pietatis *Differunt*
Italorum in eo præcipuè differunt, quòd non solis pauperibus, à *Montibus*
Dd bus,

bus Pietatis puris: bus, sed omnibus promiscuè sive divitibus, sive pauperibus, & quidem summæ valde magnæ concedantur, ipsique Montes non ex eleemosynis, aut donationibus fidelium, sed ex Mutuo à locupletibus dato, conflentur (a): quod tamen onus petendi mutuum ab aliis, sperabant sublatum iri per legata pia & donationes. Apparet itaque hos Montes Belgii plurimum convenire cum multis Montibus mixtis Italiae.

(a) Testatur BEYERLINCK *loc. cit.* suo tempore in civitate Brugensi, Yprensi, & Insulensi eam montium formam servatam esse, ut modicæ solum summæ, puta aliquot florenorum simul, concederentur solis pauperibus, qui mediocri portione juvantur: nihil autem vicissim penderetur pro Montium indemnitate, utpote cui à fundatoribus satis cautum fuisset.

§. 357.

Et à Lombardis usurariis: Differunt autem hi Montes à Lombardis usurariis in eo, quòd isti Lombardi solummodo lucrum ex mutuo comparandum intendant, quale tamen nullum accedit Monti Pietatis. 2. Quòd auctarium immoderatum & longè superans proportionem justorum titulorum exigant cum ingenti mutuatariorum damno. 3. Quòd Mons obligetur pauperibus dato pignore mutuare: Lombardi verò possint claudere mensas suas fanebres, dum volunt.

§. 358.

Defendantur à Belgis: Hos Montes passim defendunt Doctores Belgæ, (a) nihilque in iis fieri dicunt, quod Constitutioni Concilii Lateranensis (§. 305.) non sit conforme: probari enim in Concilio, ut Montes moderatum quid recipiant pro sua indemnitate: cum autem tantæ eleemosynarum, ac donationum summæ, quæ Monti conflando sufficerent, præsto non essent in Belgio, debuisse pro annuis Censibus pecunias comparari, pro indigentium commodo, qui proin Montem deberent indemnem præstare: an autem taxa illa, quam pri-
mis

mis annis Mons Bruxellæ exegit, scilicet 15. dein 12. in 100. sit iusta, quæstionem esse facti, peritorum Mercatorum, & aliorum, qui norunt expensas factas, iudicio definiendam: Theologorum iudicium eo tantum pertinere, ut asserant, mutuatarios ita posse gravari, ut Mons se præstet omnino indemnem: neminem fore, qui facile hos Montes damnet, si oculis usurparet, quanta Religione & sanctitate negotium istud administraretur.

(a) LESSIUS, de COCQ, ZYPÆUS locc. cit. PETRUS WAD-
DINGUS tract. de contractib. disp. 6. dub. 12. STEYAERT opuscul.
tom. 3. fol. 176. & 326. STEPHANUS à S. PAULO Theol. moral.
tr. 4. disp. 9. n. 124.

§. 359.

Affirmant tamen Recentiores Belgæ, Montibus Pietatis in Belgio parum benedixisse DEUM: Lombardos autem particulares susceptis conditionibus iisdem cum Montibus Pietatis, jam Ecclesiæ reconciliatos esse, ac mutuum sub illis exercere commodo suo. Unde hos quoque ab usura eximunt. (a) *Demum transeunt in Lombardos moderatiores:*

(a) STEYAERT loc. cit. fol. 326. auctoritas tamen publica ex multis rationibus deberet accedere (§. 266.) Narrat STEPHANUS à S. PAULO loc. cit. n. 125. se ad restitutionem obligasse certam fœminam, quæ putabat, se opus pietatis exercuisse, dum pignora, quæ ipsi ab aliis ad Montem ferenda tradebantur, domi suæ reservabat, de sua pecunia elargiendo, sub pensione parum minori, quàm communiter in Monte solveretur. Nam in privatis personis non subsunt illi iusti tituli, ex quibus Mons ad mutuandum obstrictus, pinguis auctarium potest exigere.

§. 360.

Facile est, Montes Belgii ab usuræ crimine immunes pronuntiare. Quia ratione autem immunes censi possint illi, qui pecunias ad rationem nummi decimi sexti, seu annuorum 6¼ in 100. in Monte collocant, alterius est indagari. *Qui possunt ab usuris excusari:*

Dd 2

nis.

nis. Eadem quaestio supra (§. 342. seqq.) fuit proposita de Montibus mixtis Italiae: sed hoc loco ex aliis principiis est enodanda. Itali enim exactam profitentur observantiam Constitutionis, quam Pius V. de Censibus edidit: ex hujus autem praescripto dici non potest emptio Censuum, quando pecuniae pro annuo fructu in Monte deponuntur. Belgae verò Bullam istam in suis Provinciis nequaquam in usum deductam dicunt: unde Census annuos à creditoribus Montis emi affirmant: putantque, quæ de censu super bonis Civitatis creando, aut de Civibus ad conferendas pecunias cogendis ab Italis Auctoribus disputantur, ea planè parerga esse ad id, quod hìc controvertitur. Redibit de his Censibus loquendi occasio *sequenti Capite*.

§. 361.

Nequaquam autem Mentem Mensa Hollandica.

Non est quod his addamus de Mensis Batavorum, apud quos autoritate Magistratus instituuntur Mensae publicae à Trapezitis, qui obviis quibusque foenerantur, & dant mutuo pecuniam cum certis & definitis usuris. Fatentur Doctores Batavi, in his Mensis exerceri usuram publicam, hancque licitam esse contendunt. Unde non video, cur aliqui has Mensas cum Montibus Pietatis assimilare, & ab usurariis negotiis eximere fatagant.

Vid. GIBALINUS *de usuris lib. 4. c. 7. art. 3. n. 7.*

§. 362.

III. Germani vel non indigebant Montibus Pietatis:

III. Seriùs in Germaniam Superiorem introducti sunt Montes Pietatis, tum quòd Natio hæc indole sua ad misericordiam prona, facilè subvenire soleat indigentibus; tum quòd Magistratus in his Provinciis nunquam non efficacissimis remediis & legibus, Judæorum (a) aut aliorum foeneratorum avaritiam represserit.

(a) Legibus Imperii cavetur, ne chirographa, obligationes; aliæque onerosi contractus testes literæ, ex quibus Christianus Ju-